

KANKAANPÄÄN TARKASTUSLAUTAKUNNAN VUODEN 2019 ARVIOINTIKERTOMUS

SISÄLLYSLUETTELO:

1	TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA.....	2
1.1.	Kokoonpano.....	2
1.2.	Tehtävät, toiminnan tarkoitus sekä tavoitteet.....	2
1.3.	Yhteys tilintarkastajaan	3
1.4.	Toimintamuodot.....	3
2	TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN SEKÄ TOIMINNAN TARKOITUKSEN MUKAISUUDEN JA TULOKSELLISUUDEN ARVIOINTI	4
2.1.	Sisäinen tiedottaminen.....	4
2.2.	Arkistotoimen kehittäminen	4
2.3.	Asiakaspalautteen kerääminen ja hyödyntäminen	5
2.4.	Tekniseen keskukseseen liittyvät havainnot	5
2.5.	Kaupunkisuunnittelukeskukseseen liittyvät havainnot	6
2.6.	Kaupungin taloutta kuvaavien tunnuslukujen toteutuminen.....	6
3.	KAUPUNKIKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	7
4.	YHTEENVETO.....	8

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

1.1. Kokoonpano

Kuntalain 121.1§:n mukaan kaupunginvaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 19.6.2017 valinnut tarkastuslautakuntaan toimikaudeksi 2017-2020 seuraavat jäsenet ja varajäsenet. Lisäksi kaupunginvaltuusto on 17.12.2018 § 79 valinnut jäljellä olevaksi toimikaudeksi Mikko Kulmalan varajäseneksi Kristiina Peltomaan.

Varsinainen jäsen		Henk.koht.varajäsen
Arno Koskela, pj.	(9)	Sirpa Saunajoki
Irmeli Elomaa, vpj.	(9)	Matti Velhonoja
Mikko Kulmala	(6)	Kristiina Peltomaa
Pentti Luodetlahti	(7)	Mia Haapala
Irmeli Rosenberg	(9)	Lauri Ahopelto

Suluissa on esitetty osallistumiskerrat kokouksiin. Kokouksia on ollut 9 kpl.

Tarkastuslautakunnan jäsenillä on ollut seuraavat ns. pysyvät esteellisyydet: Arno Koskela on ollut sivistyslautakunnan varajäsen. Esteelliset tarkastuslautakunnan jäsenet eivät ole osallistuneet arviointikertomuksen laadintaan kyseisten asioiden käsittelyn osalta.

1.2. Tehtävät, toiminnan tarkoitus sekä tavoitteet

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on KunL 121 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet sekä onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tuloksellisuutta tarkastellaan laajasti toiminnan onnistuneisuutena, arvioiden miten hyvin kaupunki täyttää tehtävänsä asukkaiden palvelujen tuottajana.

Tarkastuslautakunta antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Vaikka arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä, se on syytä käsitellä tilintarkastuskertomuksesta erillisenä asiana.

Hallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta (KunL 121.5§). Tarkastuslautakunta toteaa, että arviointikertomuksen vaikuttavuuden kannalta on suositeltava käytäntö, että hallinto-

kunnat käsittelevät arviointikertomuksessa esille otetut asiat oman vastuualueensa osalta.

1.3. Yhteys tilintarkastajaan

Kaupungin tilintarkastajana on toiminut tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy vastuullisena tilintarkastajanaan JHT Vesa Keso. Avustavina tarkastajina ovat toimineet Leena Ahonen ja JHT Ari Virolainen. Vastuullinen tilintarkastaja on toiminut myös tarkastuslautakunnan sihteerinä.

1.4. Toimintamuodot

Tarkastuslautakunta on käsitellyt kuntalain ja hallintosäännön edellyttämiä asioita vuosille 2017 - 2020 hyväksytyn arviointisuunnitelman mukaisesti. Vuoden 2019 painopistealueena on ollut teknisen lautakunnan alaiset toiminnot.

Kokouksiin on kutsuttu kaupunginjohtaja ja talousjohtaja selostamaan ajankohtaisia kaupungin toimintaan ja talouteen liittyviä asioita. Tämän lisäksi jokaisessa kokouksessa on ollut työohjelman mukainen arviointiteema.

Kaupunginjohtajan ja talousjohtajan lisäksi toimintavuoden aikana kokouksissa on ollut kuultavana tekninen johtaja, jätehuollon suunnittelija, kaupunginpuutarhuri, tilapalvelupäällikkö, vesihuoltopäällikkö, kuntatekniikan insinööri, vt. kaupunkisuunnittelukeskuksen johtaja, Posan kuntayhtymäjohtaja ja sivistysjohtaja.

Tarkastuslautakunta on saanut selvityksiä johtavien viranhaltijoiden toimesta kaupungin toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta. Viranhaltijoiden täytettäväksi on annettu arviointilomake, joka on liitteineen toimitettu ennen kokousta tarkastuslautakunnan jäsenille. Arviointilomakkeella on painotettu johtamiseen liittyviä asioita.

Osana arviointityötä tarkastuslautakunta seuraa kaupungin toimielinten ja johtavien viranhaltijoiden toimintaa. Lautakunta on sopinut keskinäisellä työnjaolla eri toimielinten hallinnon seuraamisesta sekä kerännyt tietoja palvelutoiminnan toimivuudesta ja tavoitteiden toteutumisen tilanteesta. Lautakunnan jäsenten hallinnon seurantavastuu on ollut seuraava:

Toimielin	Tarkastuslautakunnan jäsen
Kaupunginhallitus	Irmeli Elomaa
Sivistyslautakunta	Pentti Luodetlahti
Hyvinvointilautakunta	Irmeli Rosenberg
Tekninen lautakunta	Arno Koskela
Kaupunkisuunnittelulautakunta	Mikko Kulmala

Viranhaltijoiden kuulemisten, arviointilomakkeiden ja päätösten seurannan lisäksi arviointityön toimintamuotoihin kuuluu mm. erilaisten tutustumiskäyntien tekeminen. Arviointivuoden 2019 aikana tarkastuslautakunta ei tehnyt tutustumiskäyntejä.

2 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN SEKÄ TOIMINNAN TARKOITUKSEN MUKAISUUDEN JA TULOKSELLISUUDEN ARVIOINTI

Yksi arvioinnissa johtamiseen ja tuloksellisuuteen sekä tarkoituksenmukaisuuteen liittyvä keskeinen teema on ollut tietotekniikan hyödyntäminen. Korona -epidemian johdosta työyhteisön ja koko yhteiskunnan on pitänyt osin pakonkin edessä ottaa käyttöön erilaisia sähköisiä asiointi- ja toimintatapoja. Voidaankin ehkä olettaa, että kynnys sähköisten palvelujen käyttöön on mataltunut kaikkien osapuolien tahoilta.

Tarkastuslautakunta kannustaa aktiivisesti seuraamaan tietotekniikan kehitystä ja hakemaan uusia sähköisiä toimintatapoja, joilla voidaan parantaa toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

Arviointityön toteuttamiseksi tarkastuslautakunta on suorittanut edellä kohdassa 1.4 todettuja toimenpiteitä. Arvioinnissa on painotettu johtamiseen liittyviä asioita. Näiden toimenpiteiden perusteella on seuraavassa esitetty tarkastuslautakunnan mielestä keskeisiä tuloksellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen liittyviä asioita.

2.1. Sisäinen tiedottaminen

Kuulemisissa ja niissä käsitellyillä arviointilomakkeilla on yhtenä johtamiseen liittyvänä asiana kartoitettu millä tavoin merkittävistä ja keskeisistä asioista tiedotetaan työntekijöille.

Tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan kaupungin työyhteisössä pidetään runsaasti erilaisia työpalavereja tiimeittäin, tulosalueittain jne. Hyvä sisäisen tiedottaminen on keskeinen osa tuloksellisesti toimivaa työyhteisöä. Erilaiset työpalaverit ovat tärkeä osa sisäistä tiedottamista.

Kuulemisten yhteydessä tarkastuslautakunta on myös kartoittanut eri työntekijöiden näkemyksiä sisäisestä tiedottamisesta. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että työyhteisön sisäinen tiedottaminen on suunnitelmallista ja ohjeistettua koko kaupunkiorganisaatiossa. **Tarkastuslautakunta suosittelee, että esim. työpalavereista laaditaan kirjalliset muistiot.** Tarkastuslautakunta toteaa, että sisäisen tiedottamisen tasoa voidaan arvioida esim. henkilöstö- tai työilmapiirikyselyillä.

2.2. Arkistotoimen kehittäminen

Arviointilomakkeilla on tiedusteltu mm. millä tavoin tietotekniikkaa on hyödynnetty ja millä tavoin sitä voisi hyödyntää paremmin pyrittäessä parantamaan toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

Tarkastuslautakunnan saaman käsityksen mukaan eri hallintokunnissa käsitellään melko itsenäisesti arkistointiin ja sen kehittämiseen liittyviä asioita. Arkistointi on kuitenkin asia, joka jollain tasolla kattaa koko kaupungin hallinnon. Arkistointiin liittyy myös runsaasti lainsäädäntöön perustuvia määräyksiä.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että arkistotointa kehitetään suunnitelmallisesti ja tarvittaessa hyödynnetään sähköisen arkistoinnin mahdollisuuksia. Tarkastuslautakunta korostaa arkistotoimen kehittämisessä koko kaupunkiorganisaation näkökulman huomioimista.

2.3. Asiakaspalautteen kerääminen ja hyödyntäminen

Suunnitelmalliset asiakaskyselyt ovat yksi tärkeä osa toiminnan kehittämistä ja johtamista. Tarkastuslautakunnan saaman käsityksen mukaan erilaisia asiakaskyselyitä tehdään ja niitä hyödynnetään jossain määrin. Toiminta ei ole kuitenkaan kovin suunnitelmallista ja koetaan jossain määrin liian työllistäväksi suhteessa saatuun hyötyyn.

Tietotekniikan kehittyessä kyselyiden toteuttamiseen sähköisesti tulee yhä enemmän erilaisia mahdollisuuksia. **Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupunginhallitus seuraa aktiivisesti tietotekniikan kehitystä myös tältä osin ja tarvittaessa ohjaa hallintokuntia kyselyiden teknisessä toteuttamisessa ja hyödyntämisessä.**

2.4. Tekniseen keskuksen liittyvät havainnot

Johtamistyön lisäksi tarkastuslautakunta on arviointityössään painottanut teknisen keskuksen toimintaan liittyviä asioita.

Hallintoon ja organisaatioon liittyvänä asiana esille nousi organisaatorakenne ja sen kehittäminen. Tähän liittyen **tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että teknisen keskuksen ja ympäristökeskuksen yhteistyön mahdollisuudet selvitetään ja hyödynnetään mahdollisimman hyvin.**

Vesihuoltolaitoksen yhtenä tavoitteena vuodelle 2019 on ollut vesihuoltoverkoston suunnitelmallinen uusiminen ja saneeraaminen. Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan tämä tavoite on toteutunut osin. **Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että vuotovesien vähentämiseksi tehtävää vesihuoltoverkoston saneerausta jatketaan suunnitelmallisesti.**

Teknisen keskuksen viranhaltijoiden kuulemisissa on kartoitettu tietotekniikan hyödyntämiseen liittyviä asioita. Tarkastuslautakunnalle palautetuilla arviointilomakkeilla on tuotu esille mm. erilaisten sovellusten hyödyntämisen mahdollisuudet tuloksellisuuden parantamiseksi.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että uusien toimintatapojen (esim. uusien sovellusten) käyttöönottamista valmisteltaessa huomioidaan niiden tuomat mahdollisuudet koko kaupunkiorganisaatiossa. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että uusien toimintatapojen valmistelussa käytetään myös kaupungin omaa it-osaamista.

2.5. Kaupunkisuunnittelukeskukseen liittyvät havainnot

Kaupunkisuunnittelukeskuksen talousarviotavoitteena ja talouden tasapainottamistoimenpiteenä tuli esille mm. kiinteistöveroselvityksen tekeminen.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan joulukuussa 2019 on palkattu työntekijä 6 kk määräajaksi tekemään selvitystä. Tässä määräajassa kiinteistöveroselvityksestä saataneen tehdyksi noin 50 %. On arvioitu, että selvityksen valmistuttua kiinteistöveron tuotto kasvaisi vuositasolla noin 200 t€ verrattuna aikaisempaan.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kiinteistöveroselvitys tehdään valmiiksi vielä vuoden 2020 aikana.

2.6. Kaupungin taloutta kuvaavien tunnuslukujen toteutuminen

Toimintatuottojen talousarviototeutuma oli 100,8 %, joka on 111 t€ enemmän kuin talousarviossa. Toimintakulujen toteutuma oli 100,2 %, joka on 163 t€ enemmän kuin talousarviossa. Verotulojen toteutuma oli 97,6 % ja valtionosuuksien 101,3 %. Tuloslaskelman osoittama vuosikate 68 t€ oli 652 t€ vähemmän kuin talousarviossa. Poistojen ja arvonalentumisten jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostuu 3,6 M€. Tämä on 698 t€ heikompi kuin talousarviossa.

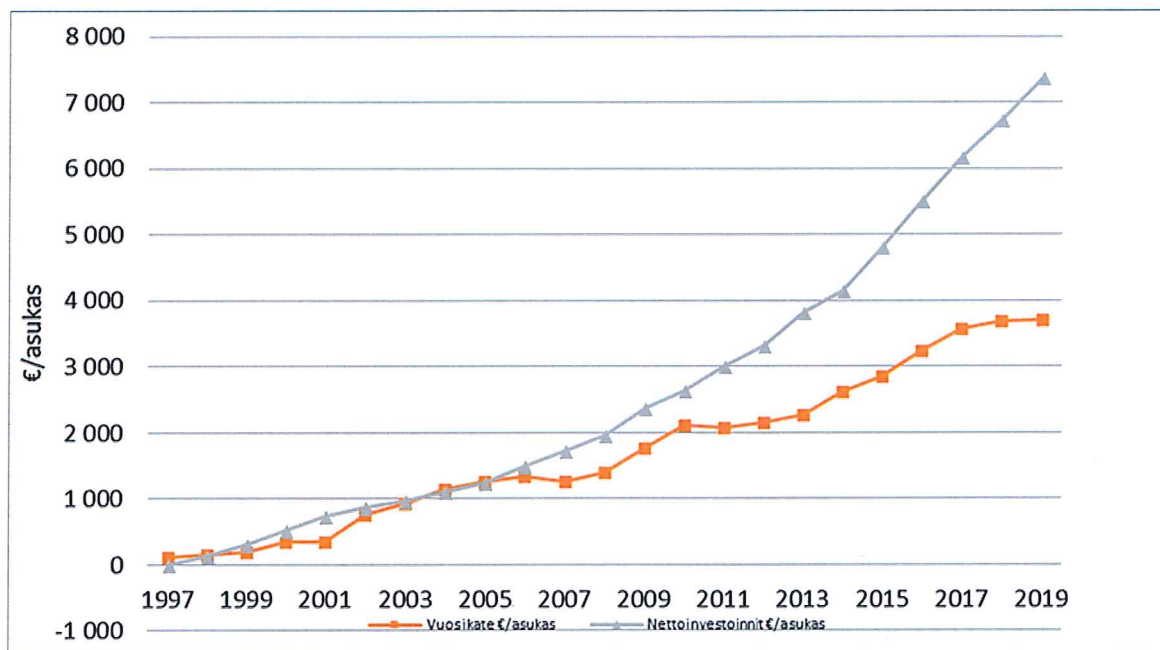
Suurimpina valtuuston sitovuustason ylityksiä käyttötaloudessa ovat olleet erikoissairaanhoidon 1 M€, perusopetus 477 t€ ja kuntateknikka 293 t€. Verotulot jäivät noin 1 M€ alle talousarvion.

Talousarviossa oli varauduttu 7,8 M€ nettoinvestointeihin. Toteutuma oli 7,3 M€, eli 93,8 %. Lainakannan muutos oli talousarviossa 7,1 M€, tilikauden 2019 toteutuma oli 9,4 M€.

Kaupungin omavaraisuusaste oli 16,2 %. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 23,3 %. Omavaraisuus on varsin alhaisella tasolla. Tavoitteena omavaraisuuden osalta pidetään 70 %. Suhteellinen velkaantuneisuus oli 81,3 %. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 70,4 %. Tavoitteena suhteellisen velkaantuneisuuden osalta pidetään alle 30 %. Kriisitalouden rajana on pidetty 50 %.

Tilinpäätöksen mukaan taseessa oleva kertynyt alijäämä on 3,63 M€, eli 321 €/asukas. Taloussuunnitelma 2020-2022 on ylijäämäinen 3,46 M€. Toimintakertomuksen mukaan taloussuunnitelman realistisuus on kuitenkin heikentynyt olennaisesti ja talouden tasapainottamiseksi tehtävät toimenpiteet tulee tarkastella uudelleen.

Yksi tapa arvioida talouden tasapainoa, on verrata pitkällä aikavälillä kumulatiivista vuosikatetta ja kumulatiivisia nettoinvestointeja. Mikäli pitkäaikavälin kumulatiivinen vuosikate on pienempi kuin nettoinvestoinnit, pitää erotus kattaa ottamalla lainaa tai myymällä omaisuutta. Mitä lähempänä oikeiden taulukon käyrät ovat toisiaan, sitä lähempänä kaupungin talous on tasapainoa.

Laajempi katsaus tilintarkastajan tarkastuspiiriin kuuluvien kuntien talouden tunnuslukuja vuosilta 2010-2019 toimitetaan osana tilintarkastajan raporttia.

3. KAUPUNKIKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Toimintakertomuksessa on tehty selkoa, miten valtuuston asettamat tytäryhteisöjen tavoitteet ovat toteutuneet. Toimintakertomuksessa esitetyt tavoitteet ovat olleet erilaisia tilipäätöksen tunnuslukuja. Toimintakertomuksessa on esitetty näiden tavoitteiden saavuttamista.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupunginhallitus työskentelee määrätietoisesti sen eteen, että konserniyhteisöille laaditaan taloudellisten tavoitteiden lisäksi myös toiminnallisia tavoitteita.

Kaupunkikonsernin vuosikate oli 5,3 M€. Tämä on 59,2 % poistoista. Tilinpäätösten perusteella laskettava kriisikunnan raja täyttyy, mikäli tämä on alle 80 %. Laskennallinen lainanhoitokate oli 0,6. Kriisikunnan raja täyttyy, mikäli tämä on alle 0,8.

Tarkastuslautakunta toteaa, että näiden kahden tunnusluvun osalta Kaupunkikonsernin kaupungin tilinpäätös täyttää kuntalain tarkoittamat kriisikuntakriteerit. Lainakanta oli 6 609 €/asukas ja lainojen ja vuokravastuiden määrä oli 7 815 €/asukas. Neljäs kuntalain mukainen erityisen vaikean taloudellisen aseman mittari on kunnallisveroprosentti, joka tulee olla vähintään 2 %-yksikköä enemmän kuin keskimäärin.

4. YHTEENVETO

Tarkastuslautakunta on suorittanut vuoden 2019 osalta lakimääräisen arviointitehtävänsä ja jättää tämän arviointikertomuksen kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi.

Kankaanpäässä 14.5.2020

Arno Koskela
puheenjohtaja

Irmeli Elomaa
varapuheenjohtaja

Pentti Luodetlahti

Irmeli Rosenberg